2 Rals | Colecció Teatral | Obra 7

PITARRA

Comedia en un acte y en vers, original de

Lluís Millá y Salvador Bonavía

Preu: DOS Rals

PITARRA

COMEDIA EN UN ACTE Y EN VERS

original de

Lluis Millá y Salvador Bonavía

Premiada en el Certamen Literari Humoristich, organisat per **Gatzara Continua** en Mars de 1905.

DE VENDA

CARRER PETRITXOL, 2.
Imprempta

CARRER SANT PAU, 21
Llibreria

BARCELONA
1905.

PERSONATJES

L' ONCLE
EL NEBOT
EL DIDOT

Época: are.

Per dreta y esquerra, la del actor

ACTE ÚNICH

Sala de bona apariencia. Portas al fondo y laterals. Taula escriptori á la dreta.

ESCENA PRIMERA

DIDOT y NEBOT, aquest ab maleta y sombrerera.

NEB. Donchs, com vos dich, si el meu oncle.
m' estima tant com avans
voldrá premiá els meus mérits.
DID. ¿Quins mérits?
NEB. Home, els del art,
y si no 'm dona una empenta
soch home á l' aygua.
DID. ¡Carám!
No ho fassis, que ab aquet griso
que fa, t' encostiparás.
NEB. Didot, no 'm vingueu ab xistes.
DID. Que vols que 'm posi á plorar?
Jo tot m' ho prench á la fresca,
mitj rient, mitj bromejant.
NEB. Donchs ara que no hi es l' oncle
escolteu lo que fa 'l cas.
DID. Digas, noy, soch tot orellas,
y esplícat ben aviat.
¿Cóm es qu' ara aquí 't presentas
com si fossis un viatjant

ab maleta y sombrerera
y sense havé escrit avans
després de cinch anys de ausencia,
é ignorant tots els detalls
de la teva vida artística?

NEB. Com vos sabeu, fá vint anys...

DID. Tu erats molt mes petit que ara.

NEB. Vaig neixer predestinat
á fer comedias y dramas
y tragedias.

DID. ¿Qué 'm dirás,
si aquell dia á casa teva
era «Un mercat de Calaf?»

NEB. Jo d' axió no me 'n recordo.

DID. ¿Y qué t' has de recordar?
Jo 'm sembla que veig encara
á ton pare boy cridant:
¡Mireu «L' hereuhet» qué maco!
Es talment pulít y blanch
com «Lliri d' aygua», sortít
de «El Jardí del General,»
y per fer «Las francesillas»
que 's solen fé en semblant cas,
va pagarme «Café y copa.»

NEB. Home, deixeume esplicar.
A las tres horas de neíxer,
veyent que ploravas tant,
van di...—Aixó es «L' infern á casa»—
y 'l metje va aconsellar
que 'm portessin á «La Dida...»

DID. Ara entro jo. Y al instant
la de casa va criarte
allá «A la vora del mar»
ab tant carinyo y dolcesa
y ab amor tant maternal
que fins jo tenía gelos.

NEB. Home, deixeume parlar.
Després de enviudar la mare...

DID. Prou qu' ho sé; aixó va passar
quan ton pare va morirse.

NEB. Al quedar desamparat,
l' oncle...

DID. Germá de ton pare,
avuy senyor principal,
«Pubill» d' aquest caserío
que forma part del remat,
no diré de «Els egoistas»

pro si de «Els desconfiats»,
propietari de vint fincas,
ab obligacións del Banch,
y amo meu per excelencia...

NEB. Home, deixeume esplicar!
L' oncle va volgué acullirme,
matriculantme al instant
perque seguís els estudis
de batxiller.

DID. Y tu, truhán
fent de batxillé avans d' hora,
váres batxillejá tant,
que «Els estudiants de Cervera»
eran res al teu costat.

NEB. Y l' oncle va abandonarme,
això sí, sempre pecant
«Per carta de més»; llavoras
com que estava aficionat
al teatro, vaig llansarmhi.

DID. Y qué vas fer, cap-cigrany?
Vas sé «Un barret de riallas;»
mort de fástich y de fam
va trobarte una... vegada...

NEB. Qui?

DID. «La filla del marxant»
que, junt ab «L' apotecari
d' Olot», y ab «El sagristá
de Sant Roch,» va aná à «La fira
de Sant Genís» y en «L' hostal
de la Farigola,» diuhen
que van trobarte de pas,
y ab mes pressas qu' un que ha pres
«Las píldoras, d' Holloway,»
va esplicar la teva vida...
Llavors l' amo s' enfadá!

NEB. ¿Qué hi farém? «Cosas del oncle.»
La qüestió es que hi prosperat
y avuy ja no soch un cómich
miserable com avans.
Avuy só un actor de punta;
els meus mérits son tant grans
que de mi 'n parla *El Diluvio*
La Veu, *La Publicidad*,
«La Esquella de la torratxa»
el *Cucut*, en fi, la mar!

DID. Y qué tens de repertori?

NEB. Aviat está explicat.

El teatro de la terra
sempre ha estat mon ideal:
faig las obras d' en Pitarra
que m' han fet aplaudí en gran,
y sé «El teatro per dins»
lo que se 'n diu de pe á pa.

DID. Donchs, noy, vas errat de comptes.
Ton oncle está aficionat
á n' aquest *género chico*
que 'm dona molt mal de cap,
puig d' aquestas sarsueletas,
es «Lo Cantadó» constant,
y haig de sentir la cridoria
«Si us plau per forsa», qu' ell fá
alabant sempre las obras
del género aflamencat
y *descreditant* els mérits
del Teatro Catalá.

NEB. Pero els singlots de 'n Pitarra
li deuhen havé agradat.

DID. Els singlots may els ha vistos.

NEB. ¿Y els dramas?

DID. No 'ls ha vist may.

NEB. ¿Y las pessas celebradas
que li han dat nom inmortal
al gran Frederich Soler?

DID. No 't cansis més preguntant.
Diu que res d' axó li agrada.
Si probéssis de cantar,
y estudiessis el género
que avuy priva...

NEB. No, axó may!
Ab lo que sé, tinch més pasta
de lo que os podeu pensar.
Jo 'm comprometo á ilustrarlo.

DID. ¿A quí?

NEB. Al oncle. Y ferlo entrar
per la rahó, per la porta
per 'allí ahont deu de passar
tot bon fill de Catalunya,
ahont se cultiva tant l' art,
ab obras típicas, gráficas
y técnicas.

DID. Noy, qué 'n sabs!
Explicat qué pensas dirli.

NEB. Una que 'n porto de cap.
¿Veyeu aquesta maleta?

D' aquí dins tot sortirá.

DID. Alto el bróquil! Sento passos.

NEB. Potser es ell?

DID. Endevinat.

NEB. Amaguémnos que no 'ns vegi
y us esplicaré 'l meu plan

DID. ¿Qué vols fer?

NEB. «Cura de moro»
pero ab molta «Urbanitat»,
puig per tractarlo ja tinch
«La carta de navegar»
y avans de «A posta de sol»
«¡O Rey ó rés!»

DID. Tira avant
y sí 't falta un «Contramestre»
de «El Didot» pots disposar.

(Se 'n van per la porta de la esquerra.)

ESCENA II

L' ONCLE que surt pel foro, y silenciosament vá á asseures en el silló de la dreta.

ONC. *(Pausa.)* La cansó de cada día!
Jo no sé pas lo que 'm passa.
Surto per' ná á passeijá
y tot lo que veig me cansa.
Quan soch fora vuy sé á dins,
y quan soch á dins de casa
—com ara mateix hi soch—
si no me 'n vaig, es per mandra.
No hi ha vida mes monótona
que la que faig jo. Re 'm falta
y en cambi no soch felís.
Visch sense penas ni ansias,
pero 'm falta un ideal
ó quan menys una esperansa.
Y gosan dir que 'ls diners
ho fan tot! Mentida! Vaja
deixém la filosofía,
—que per mi es una camama
de las que mes ensopeix—
y busquém á *La Vanguardia*
la sarsuela d' aquest vespre.
Es lo que á mi mes m' halaga
y que distreu las caborias

que 'm reporta la vagancia,
(Busca el diari per sobre la taula.)
A qui no hi es. ¿Ahont será?
Jo 'l creya demunt la taula...
(Toca 'l timbre sense moures del silló.)

ESCENA III.

ONCLE y DIDOT

DID. ¿Qué demana, mi senyor?
ONC. Vina, que vull desmudarme.
DID. ¿Vol el batí, ó la levita?
ONC. Pórtam una americana,
que potsé dintre poch rato
tindré que sortir de casa.
(El Didot entra per la porta lateral y torna á sortir tot seguit ab la americana.)
¿Hont' ha posat el diari
aquest bon home?
(Buscantlo.)
DID. *(Apart, sortint.)* La trama
no pot ser mes enginyosa.)
(A l' oncle).
Mi senyó, l' americana.
(Li ajuda á treure l' abrich y li posa l' americana. Recull el barret y 'l bastó y quan acabi l' escena s' ho endú tot. L' oncle que tot ho fa ab fastich, xiula un tros de sarsuela popular.)
Crech qu' avuy fa molta fresca,
¿vritat senyor?
ONC. Si; bastanta.
Hi havía un burro glassat
á n' aquí á la cantonada.
DID. Veig que 'l senyó está de broma.
No tinch la «Cua de palla»,
ni soch cap «Moro Benani»
per enfadarme.
ONC. Caramba!
Ahont es el diari? Digas.
DID. Jo no li he pujat encare.
ONC. Molt bé! Son dos quarts de cinch
de la tarde, y no t' afanyas
pensant en pujá 'l diari?
Sempre la mateixa mandra.

DID. Oh, la culpa no es pas meva.
Tres cops he baixat la escala
expressament per pujarlo,
pro la primera vegada
no l' he dut perque 'l llegía
la portera,

ONC. ¡Quina barra!

DID. El segón cop qu' he baixat
tampoch ha pogut donármel
perque 'l llegía un vehí
que té la suscripció franca
servintse de l' amistat
de la portera.

ONC. Be! Gracias.
Y el tercer cop?

DID. Oh, el tercer.
hi jugaba la canalla
y 'l porter m' ha dit: ¡Y déixals!
no veus que 's distreuen ara?
y per no ferlos plorar
no 'ls hi he pres.

ONC. Bé, donchs, baixas,
y li dius á la portera
que...

(*Campaneta dins*)

DID. Trucan.

ONC. Ves qui demana.

ESCENA IV.

L' ONCLE

N' hi ha un tip d' aquets poca sollas
de porters! Un home paga,
y ells, en lloch de se 'ls criats,
son els amos de la casa.
La vritat que si no fos
per la secció de espectacles
lo qu' es per mi, lo de mes
es lo de menos. Tinch ansia
per saber quina sarsuela
fán aquesta nit.

ESCENA V.

L' ONCLE y el DIDOT

DID. Demana
un senyor que vol parlarli.
ONC. ¿Quí es?
DID. No ho sé!
ONC. Donchs, qué badas?
Per qué no li has preguntat?
DID. Ja ho he fet, y ell ab catxassa
m' ha dat aquesta targeta.
ONC. (*Prenentla y llegint.*)
«Jordi, anticuari». Y ara!
no atino pas quí pot ser.
En fi, que passi.
DID. (*Apart*) (S' ho empassa!)
(*Se 'n va.*)

ESCENA VI.

ONCLE y NEBOT pel foro

NEB. (*Que 's presenta imitant al Don Jordi de la comedia «Café y Copa.»*)
Deu me l' enguard.
ONC. Servidor.
Prengui assiento.
NEB. Moltas gracias.
(*Seuhen.*)
« Pues senyó, jo só anticuari
» com se sap per esperiencia.
» Só un apóstol de la ciencia
» si no 'm manan lo contrari.
» Dihent aixó, queda dit
» que jo haig de tení manía
» contra tot lo que es del día
» quan l' antich me té aturdit.»
ONC. Comprench que molt mérit té
tot l' antich; mes jo... no 's supti,
NEB. « Tot lo que 'm vegi, no dupti
» que té un mérit verdadé.
» Aquestas ulleras son
» las mateixas que portava

» Lluis Felip, quan fullejava
» l' historia de Napoleón.
» Aquesta capsa...

ONC. (*Apart.*)
(M' abona,
qué está boig. *Ego te absolvo.*)

NEB. » Es la que prenía 'l polvo
» Lo rector de Vallfogona,»
» No sé la fetxa precisa
» d' aquest anell.»

ONC. (*Apart.*) (A Sant Boy!)

NEB. » I onchs se 'l posava Godoy
» quan veya á María Lluisa.
» Y á casa tinch deu mil xavos
» distints; la ploma d' acer
» ab que escribía *Volter.*
» Monedas, galons de cabos,
» una bala de Austerlitz,
» una bata de en *Rossó*,
» un casquet de en *Mirabó*,
» uns anagos esquifits
» de la Reina Amalia; un vas
» que hi bevía el rey don Pere,
» pots, la primera cullera
» que va eixí mil anys atrás,
» y per fi, ab la firma sola
» tot quant vá deixar firmat
» aquell de la llibertat
» que 's deya Bernat Xinxola.»

ONC. Donchs segóns sembla, vosté
té per casa un gran museo.

NEB. » Oh! Si senyó, es un recreo,
» sostres, parets, tot es plé.»

ONC. (Vaya un tipo mes xocant.)

NEB. » Jo só rich, mes ma riquesa
» no es prou per portar l' empresa
» que vull portar endevant.
» Tot ho recullo y ho guardo
» y ho lleigeixo, y aixi, un cop
» que d' una tenda d' aprop
» varen portá á casa un fardo
» de samarretas, vaig veure
» un imprés antich, que dich
» que de rebregat y antich
» era roig que no es pot creure.
» L' examino be, y tot d' una
» llenso un crit; era d' un plet

» antich, y alló era 'l secret
» de la nostra gran fortuna.

ONC. Era potsé alguna crema
pe 'ls ulls de poll? Jo n' daría...

NEB. » Era lo que es en el dia
» lo que fa tot lo meu tema.
» Es á dir donchs, que estudiantho
» ab las probas concordants,
» es veu que 'n temps dels romans,
» com ja veurá examinantho,
» hi havía hagut á Caldetas
» un poble que segons noto,
» sé 'l va engolí un terremoto
» d' unas convulsións secretas.
» Tot justament aquell día
» davan ball, y las romanas
» diu qu' anavan molt galanas
» ab diamants y pedrería.
» Aixís es que dant valor
» á tal escrit, no hi ha dupte,
» per más que al dir aixó supta,
» que aquí sota hi ha un tresor.
(*Picant á terra ab el bastó.*)

ONC. Ca! Aqui sota hi ha un fulano
qu' avans era fils y betas.

NEB. Oh; jo parlo de Caldetas.

ONC. (Quin senyor mes campetxano;
val més que m' ho prengui á broma.)

NEB. « Com deya, tot va enfonsarse,
» y alló vá torná á taparse
» com fa tot lo que 's desploma.
» Com qu' es vritat, ab l' empresa
» hi aném, comprém tot alló,
» y fem una excavació
» y en trayém una riquesa;
» puig sent un tresor intern
» es llástima que una cosa
» que 'ns pot ser taut profitosa
» vagi á pará á n' el gobern.»

ONC. (Ara comprench la fal-lera
del qüento, no son manías;
tot aixó son picardías
per pararme una ratera.)

NEB. ¿Qué m' hi diu?

ONC. Que pel que 's veu,
per fernos á tots *felissos*,
vosté busca els meus *monissos*

que 'ns farán richs, segóns creu.
Donchs, fill, ha perdut els passos,
puig per més qu' ho trobi extrany
en el presupost del any
he suprimit els *sablassos.*

NEB. (No es pas tonto l' oncle, no.)
Si es qu' así vosté ho disposa
y no mana un' altre cosa,
donchs, passihobé.

ONC. Estiga bó.

ESCENA VII.

ONCLE y aviat DIDOT

ONC. No he vist pas en cap sarsuela
un tipo tant campetxano.
Si un autor dels de Madrid
el veya, el duya al teatro.
(Pausa curta.)
¡Però aquest ditxós diari
no puja!
(Toca 'l timbre y surt el Didot.)

DID. ¿Qué mana?

ONC. Mano
que 'm portis sens dilació
el diari que 't reclamo
fa tres horas.

DID. Es vritat.
Jo ja he baixat á buscarlo,
pero es el cas que 'l llegeix
en «Barba Roja.»

ONC. Quí?

DID. L' amo
d' «El forn del Rey.»

ONC. Endevant!
Jo que la suscripció pago
soch qui está mes mal servit.
Vés y pujal, que si baixo,
á la senyora portera
ja veuràs com las hi canto!

DID. Molt bé diu.
(Mitj mutis y torna.)
Ah! 'm descuidava
de dirli que ja fa rato

que hi ha á la porta un minyó
que vol veurel.

ONC. ¿Cóm es?

DID. Guapo
ben plantat, pelat de cara
y tindrá vint anys escassos.

ONC. ¿Cóm vesteix?

DID. Du tapabocas,
catxutxa, faixa...

ONC. (M' escamo.)
¿Y cóm se diu?

DID. Pelegrí.
Sembla de montanya, manso
de parla. Vosté calculi
que desde qu' está esperantlo
s' ha adormit, y al despertar
m' ha demanat per fe 'l trago
la porrona.

ONC. Be, y qué vol?

DID. Segóns sembla, d' aquest ganso
vosté es parent més ó menos,
y vol que recomenantlo
trobá un empleo.

ONC. (*Recordant.*)
¿Pelegrí?
¿no es pas el nebot? Macatxo!

DID. Li dich que 's diu Pelegrí?

ONC. Es vritat; y ell es Eduardo
Vuy dir que si 's presentava,
aqui no vuy pas trobarlo;
que se 'n vagi ab sos dramots
per no creure él que li mano.

DID. Sé actor no es pas cap pecat;
vosté també hi vá al teatro.

ONC. Hi vaig a veure sarsuelas,
género del meu agrado.
(*Pausa.*)

DID. Y que li dich á n' el jove
que espera?

ONC. Que passi.

DID. (Bravo!
Ja tenim el segón tipo
en escena. Quin bromasso
se li espera!) Entra, minyó.
(*Ap. al Nebot, que entra.*)
(Vaja, ja pots torejarlo.)

ESCENA VIII.

ONCLE y NEBOT
(Que vé imitant el Pelegrí de la comedia El Didot.)

NEB. Salut y pessetas!
ONC, Bé!
La presentació m'agrada!
NEB. Jo só el fill d' una cunyada
d' una tia de vosté,
viuda del oncle Ramón
que á l' Habana vá morí
y 's vá cásá ab el cosí
del seu pare, en grau ségón,
y sabent qu' aquí á ciutat
vosté es home d' *anfluencia*,
só vingut ab la creencia
de que 'm coloqui aviat.
ONÇ. Desconech el parentiu
de que 'm parlas, mes si tú
vens per treballá, és segú
trobar feyna, fent l' ull viu.
NEB. «Ja 'n trobo, pero si es cas
» de fe un treball que no enfadi
» no 'n trobo cap que m' agradi;
» á tots hi trobo un sis ó as.
» Puch ser sereno, m' ho han dit
» y m' hi convinch, ja m' agrada
» cantar... bona setmanada...
» pero haig de perdre la nit.
» M' ha proposat la Layeta
» si ser guarda-bosch volía,
» pero ¡vés! veş tot lo dia
» carregat ab l' escopeta!
» Puch portar carbó á la platxa
» de Blanes, m' ho han proposat,
» pero embruta... y embrutat
» un hom fa tant mala fatxa!
» Puch acompanyá un ferit,
» m' ho han parlat á can Quimet,
» pero hi haig de fer brasset...
» Ay, ay! ¿qué só el seu marit?
» Puch, oferit pe' en Bartrina,
» aná á trevallá al molí.
» pero, vés, treballa allí
» y 't posas blanch de farina!

» Puch fe un trevall que no es ré;
» dû 'l correu aqui á la vora;
» pero justament es l' hora
» que vaig un rato al café,
» Es á dí que ab els trevalls
» me passa á mi l' extranyesa
» que jo, que no tinch peresa
» y de res faig escrafalls,
» no 'n trovo cap que no sigui
» ó be pesat, ó be brut,
» ó be tonto; y jo tossut
» no 'n pendré fins que se 'm digui
» d' un cop y per acabar
» que lo que 'm donguin es feyna
» que puch pendre y deixar l' eyna
» que puch aná á passejar
» que puch si vuy fé 'l burgés,
» que tindré 'l sou que reclamo,
» que l' amo ab tot y sé l' amo
» no 'm podrá manar may res;
» y si aixó no es ben segú
» ó ab els amos me barallo,
» manteniume y no treballo
» ¡ no m' abaixo per ningú! »

ONC. ¡Gandul! Y vols tu que jo....

NEB. » Gandul? no, no m' ho digueu
» Oh! aixís si que m' ofeneu!»

ONC. Tú voldrias, carrincló,
sempre la taula parada,
fe l' ofici del burgés,
menjar, beure y no fer res,
cobrant bona senmanada.

NEB. » Ah! aixó es lo que m' convindría!
» Jo si tinch de trevallar
» ha de ser per descansar;
» per qué sino? que 'n treuría?»

ONC. Be, vaja, prou caramadas!
No vuy ganduls!

NEB. Está clar.
» Ves si 'm fa desesperar
» qu' hasta hi ploro de vegadas
» Veurem fort, grás, ab salut
» y trovarme sense humor
» de trevallar, á la flor
» de la meva joventut! »

ONC. Aquí no hi ha canongía

per viurer de panxa al sol,
pues qui trevallar no vol
se 'l despatxa 'l mateix dia.
Y á més, com no 't conech pas,
ja hem acabat!

NEB. (*Ap.*) (Quin pebrot!)
(*Anan'sen y rient maliciosament.*)
Alanta!

ONC. ¡Quin gandulot!

NEB. (L' hi puja «La mosca al nas».)

ESCENA IX.

ONCLE y aviat el DIDOT

ONC. Aquest tipo fa parella
ab aquell senyor tan raro
que 'm proposava un negoci.
Oh! Y aquest si no 'l descarto
també 'm dona la gran *lata!*
Vaya, vaya! Quín bagarro!

DID. (*Sortint ab el diari.*)
Mi senyó, aquí té 'l diari.

ONC. Gracias á Deu! Per pujarlo
be has trigat. Pero, qué 'm donas?
si no es el meu! Ay, macatxo!
Encara fareu que 'm cremi!...
¿Qué no ho has vist, gran pallasso?

DID. Per servirlo, «Sota terra»
hauria anat á buscarlo,
pero «Donya Guadalupe»
me surt ab «Palots y ganxos».

ONC. La portera?

DID. La portera.
«Senyora y majora» y papu
segons «Lo dir de la gent»
«Liceistas y Cruzados»
de tot el barri.

ONC. ¿Qué dius?
No sé de qué 'm parlas!

DID. Parlo
de «La Bruixa» que «Gra y palla»
sols li daría.

ONC. Ja 'm canso
d' escoltarte sense entendret;
parla clar, sinó m' enfado!

DID. Son marit, en «Bertoldino;»

que ve á se, segons reparo,
«En Joan Doneta» tallaba
cadeneta y llargandaixos
per fer «La festa del barri»
y buscant paper barato,
ha fet malbé 'l seu periódich.
Per xó pera remediarho
li he prés aquet que li pujo
que es del notari Don Paco.

ONC. —El Boletin Oficial!—
¿Qué vols que 'n fassi? Si agafo
una cadira t' esguerro!

DID. Be, no s' enfadi!

ONC. M' enfado
per que vèig que talment sembla
que m' heu pres per mamarratxo,
y aixó ja passa de mida.
Torna á baix, y dius que mano
que 't dónguin el meu diari.

DID. Si no 'l tenen!

ONC. Jo 'l reclamo.
Que 'l comprin allá 'hont el venguin
y te 'l dónguin. Per xó pago!
(*Se 'n vá, porta lateral dreta.*)

ESCENA X.

DIDOT sol y rient

DID. Vá millór del que 'ns pensabam.
L' amo veig que 's vá enfadant,
y 'l nebot ab sos recursôs
vá fent tipos, ab tant d' art,
que á la fi d' aquest enredo
l' encle háurá de confessar
que 'l seu nebot es cap d' ala
del teatro regional.
(*Vá al fondo y figura parlar ab ell.*)
Ja estás? No encara? Donchs cuyta
perque aviat sortirá.
y si 'ns descubría 'l joch
tot aniría á ca 'n Taps!
(*Baixa al prosceni.*)
Ja torna. Donemli corda
per fé una escena semblant
á la escena del nou tipo
que 'l nebot vol presentar.

ESCENA XI.

DIDOT y l' ONCLE

ONC. ¿Ja has complert las órdres mevas?
DID. Senyor, jo...
ONC. Cóm! no has anat
encara á la portería?
DID. Oh! ja veurá...
ONC. Lograrás.
ferme enfadá de debó.
DID. (*Apart.*) (Enfadarte es el meu plan.)
ONC. Acaba d' una vegada.
DID. (*Apart*) (Si encare no hem comensat.)
ONC. (*Enfadantse.*) ¿Que no contestas? ¿Que ets mut?
DID. (*Apart.*) (Soch un mut que parla clar.)
ONC. ¿Que no dius rés?
DID. Si, dech dirli
que, ni sent del amo esclau
faré «El plor de la madrastra»
fingínt, ni 'm mostraré ingrat
com un «Judas de Keriot»
per «Lo trinch de l' or»
ONC. Caram!
ja 'm tornas á parlá en xino.
¿Qué vols di?
DID. Vuy dir, formal,
que 'l meu cor es «Rosa blanca»
y que la meva bondat
es «Lo collaret de perlas»
que com «Las euras del mas»
en «La creu de la masía»
que forjá «El ferrer de tall»
«L' angel de la guarda» enllassa
gratitut, respecte, y may
«La batalla de la vida»
á «El primé amor» torsará.
Ma conducta es «Ratlla dreta»
que «Els segadors» ab «La fals»
no segarían, encara
que se 'm vulgui amenassar
ab «Pena de mort»; y reto
á aquell que 'm vulga comprar,
puig lograrho no podría
ni ab «Cent mil duros» cabals.
ONC. ¿Que 'ts boig?
DID. «Jesús»! ni pensarho,

ni tampoch «Ciri trencat»
puig com «La bala de vidre»
manejada per «La ma
del inglés», tinch el cor frágil
ahont guardo sentiments grans
com en «Lo ret de la Sila»
ans hi solian guardar
«Las joyas de la Roser»
els nostres antepassats,
que al sentí «'L timbal del Bruch»
se 'ls removía la sang
y feyan cara als «Polítichs
de gambeto» y feyan blanch
á «L' últim Rey de magnolia»
si se 'ls posava al devant.
Aquesta ha estat ma conducta
y d' aquest modo sé obrar.
No perteneixo á «La banda
de bastardía» ni 'm plau
nomenarme un «Monjo negre»
per ferme autor de grans plans.
Mes com que tinch «La vivó
del estornell», vuy provar
que encara que á mi 'm tanquessin
en «Cércol de foch», ja may
deixaría de ser l' home
més honrat entre 'ls honrats.
Axió no 's pensi que siguin
«Cuentos del avi» no, cá!
ni tampoch venirli ab «Cuentos
de la vora del foch», faig
l' advertencia, perque vegi
que no m' entretinch contant
«La rondalla del infern»
puig jo só clá y catalá.
Soch fill de «El rovell de l' ou»,
lo que vol dir per final
que ni ab «Las claus de Girona»
tancaría mon pensar,
que en «Lo llibre del honor»
tinch ab «Or» mon nom gravat.

(*Durant tota aquesta relació l' oncle ha quedat sense moviment, com qui no sab lo que li passa.*)

ONC. No t' entench per mes que parlis:
si no deixas mots estranys.

retóricas y poéticas
de qu' estás tant carregat,
per últim cop t' adverteixo
que 't despatxo punt en blanch.
(*Molt cremat.*)

DID. «Lo punt de las donas» es
un punt dels mes delicats;
son «Cantis de Vilafranca»
trencadissos, pero may
hauría pensat que un home
com vosté, tant...

ONC. (*Ab crit.*) Callaras?

DID. «La campana de San Llop»
no pot callar son batall
ni «Lo campanar de Palma»
pot deixar «Tocar sagrat»
perque la rahó es sols una,
y aquesta es pura y brillant
com «Lo Bressol de Jesús»
¿Entén qué vuy dir?

ONC. ¡Mal llamp!
No m' apuris la paciencia.
(*Molt cremat.*)

ESCENA XII

Dits y NEBOT, imitant el tipo de Brauli en "Cura de moro."

NEB. «Digui, si es servit .

ONC. ¿Qué hi há?

NEB. » ¿Fora possible, que un rato
» mentres estich repassant
» unas notetas, no fessin
» gens de soroll aqui abaix?

ONC. Qui es aquest mamarratxo?

DID. Es l' inquilino de dalt.

OND. Donchs si no marxas tú y ell,
veuréu com us trenco 'l cap.

DID. Pero senyor...

ONC. Marxa prompte!

DID. Pero...

ONC. ¡Fora! (*Tirantli una cadira.*)

DID. Ay! ay! ay! ay!

NEB. «¿Qué es aixó? Casa de boijos
» ó be una casa formal?

DID. (*Apart al Nebot.*) (Ja hem lograt lo que volíam.
Ara tú segueix el plan.) (*Se 'n vá.*)

ESCENA XIII

ONCLE y NEBOT

ONC. Avans era un paradís
ma casa, y avuy m' apura...
NEB. « Be pero fill, se procura
» no desesperarse aixís.
» Jo tinch una ocupació
» que vol un xich de quietut.
ONC. Donch jo perdo la salut
ab ma desesperació!
NEB. » ¿Vol distreure las fal-leras,
» ab que 'l criat l' amohina?
(L' Oncle fa que si ab el cap.)
» Préngui de la meva mina
» dugas láminas enteras
ONC. Mina? No hi tinch interés...
NEB. » Fill, en aixó vosté es duenyo.
» No tindré jo cap empenyo
» en durli á la má 'ls diners,
» per que... quan se trovan minas
» com las que administro jo,
» com la gent sab lo que es bó
» lluny de véurehi dols y ruinas,
» tothom me vé corre cuita
» á demanarme paper,
» y jo haig de dir: No pot ser,
» perque, fill, se ven com fruyta.
ONC. Vol ferme veure que encara
el negoci 'm distreurá?
NEB. No penso ferho, ho veurá.
ONC. No pot ser.
NEB. « Tot seguit, are.
» ó sino vinguim aquí.
(Se treu pedras que va colocant sobre la taula.)
» Aquí té las mostras. Jaspi
» de plata y plom. Vosté raspi
» y veurá 'l metall lluhí.
» Aquí té aquestas: llautó.
ONC. Si aixó son palets de riera.
NEB. » Es llautó de llumanera
» y del més fí, del milló.
» Es á dí, que aquí tením
» mina de plom, llautó y plata.
» Volgent armá saragata

» está clá que concebim
» que podría ab entusiasma
» fé un panegírich, dihent
» que 's pot guanyá mil ó cent
» y omplirlo á vosté de pasma.
» Donchs, no senyor, no ho vull dir,
» per no darme inútils penas.
» A n' aquí 's vehuen las venas
» vosté veu la plata lluhir,
» y si á dir la vritat som,
» trossos y tot se n' han trets,
» que hi surten els coberts fets
» y canyerías de plom.
» ¿Quan una mina está així
» necessita propaganda?
» Quan l' ingenier qu' ns comanda
» fins se 'ns ha atrevit á dir
» qu' ell s' empenya á treure enteras
» y fetas tas llumaneras,
» ¿necessito jo enaltí
» l' estat, la prosperitat,
» l' apogeo de la mina
» titulada *Proserpina*?
» No senyor, no só insensat.
» Dats los medis de transport,
» lo comunicarse ab fils,
» las rets dels ferro-carrils,
» l' escassés qu' hi ha are d' or,
» y atenent á que 's emplea
» ara 'l llautó per baranas,
» lo plom per lluytas humanas
» y la plata per la idea
» d' enriquí á la societat,
» no tinch cap dupte, cap dupte,
» per més que vegi que 'l supta,
» que, tal la prosperitat
» será un dia de la mina,
» que pe 'ls socis fundadors
» veig reservar los honors
» d' aná al Gobern, y di: —Vina:
» tú 't trovas sense caudals,
» hi ha un déficit á la Hisenda:
» l' impost que paga la renda
» se 't menjá ja 'ls capitals;
» donchs bé: aquí tens plom per balas,
» ab plata acunya pessetas,

» ab lo llautó fés aixetas,
» vés si 'l pressupuesto igualas,
» fineix d' Espanya 'l tropell
» y acaba ab sos desesperos,
» la cuestió de Cuba, 'ls fueros
» y 'l pont sobre 'l Bogatell.
(*Pausa curta.*)

ONC. Y ab tot aixó ¿que vol dí?

NEB. » Que no es pas que l' atabali,
» no só un arrenca caixali
» ni un xarlatan, que vé aquí
» á esplotar la gent, só un home
» massa amich dels seus amichs,
» que vuy, si puch, ferlos richs.

ONC. Donchs si lo que diu no es broma
y ansía la meva ditxa,
dónguim un consell vosté
y aixis jo secundaré
el plan que vosté desitja.

NEB. Home, digui qué li passa.

ONC. No ho sé, pero fa mitja hora
que 'm sitian de la vora
gent que crida y que amenassa.
Ma casa era un paradís:
jo 'm serveixo d' un criat
que no sé com s' ha tornat,
que 'm fá un infern d' aquest pís,
deixant entrá en pochs instants
à tipos com no n' hi ha d' átros,
qué may he vist pe 'ls teatros
representá als comediants.
Vull demaná explicacións
del que passa avuy á casa,
y 'l criat prenentho á guasa
me surt ab unas rahons
que no entench ni puch entendre,
tant, qu' apesar de sa edat,
me sembla que s' ha tornat
un bestia, y no 'l vuy ofendre.
M' ha faltat, y l' he renyat;
crido jo, crida ell també...
Y ara pregunto á vosté
—¿Quí es boig: jo ó 'l meu criat?—

NEB. Comprench molt be 'l seu desvari
y ja tinch la solució;
mes per anticipació

fírmim aquest talonari.

(Li entrega.)

ONC. Y qu' es aixó? ¿Ahont serán
els lentes?.. Eran aquí...
Veyam si al cap y á la fí
aquest será un xarlatant!

(Mentres l' oncle diu aquestos cuatre versos y 's gira cap á la taula escritori buscant els lentes, el Nebot se treu el batí y casquet, quedant transformat en l' Ofegat del drama "Lo Contramestre." El cambi deu ferse rápidament á vista del públich, en la porta del fondo, ajudat pe 'l Didot que li entrega perruca y botella y se 'n endú 'l batí.)

NEB. «Ah tanner, beiter paggot.

ONC. Ja torném á la tabola?

(Girantse y quedant sorprés.)

NEB. » Pif la marina espanyola
» y la seva escuadra y tot.

ONC. Qué es aixó? ¿Qué passa aquí?
Ahont es aquell de la bata
Jo crech que 'l cervell m' esclata...
Deu meu, y quin dematí!

NEB. » Al dematí ja se sab
» me llevo fent tamborellas,
» las tres primeras botellas
» sempre 'm remouhen 'l cap.
» Pero jo 'm porto 'l remey,
» y en bebentmen altres quatre.
» ja 'm veureu que soch un atre
» perque 'l beure m' fá servey.

(Beu un trago.)

» Veu? Sempre estich preparat;
» las botas, la samarreta
» que jo duya á la goleta
» y 'l xubasquero desat.
» Déume un bot, un gussi, un llaut,
» un bergantí, una fragata,
» mala mar, trons y sargata,
» pero no 'm dongueu quiètut.
» Aquells crits de —¡Ohe! ¡Oha!—
» y trapeig y arrabassadas
» y aquellas tamborinadas
» que ho tiran tot á rodá,
» y la nau fent cabussons,
» y renechs per tot arreu,
» pals romputs y llamps de Deu

» y terratrémol de trons.
» Pero aquí en terra estich trist,
» veig la mar de lluny y ploro
» y 'm consumeixo y l' anyoro
» de tant temps que no m' hi he vist.
(Torna á beurer sense deixar de fer tantinas.)

ONC. Això ja 's més que desvari!
(Molt cremat.)

ESCENA ÚLTIMA

(Dits y el DIDOT, que ha sortit un poch abans.)

DID. *(Apart.)* (Aquí precisa el final.)
(Alt.) Senyor:
ONC. *(Al criat.)* ¿Qué vols, animal?
DID. El recibo del diari.
(Presentantli ab serietat cómica)
ONC. Be, vaja, prou disbarat
puig la calma está agotada.
Acabém d' una vegada!
NEB. Donchs per mi ja está acabat.
(Treyenise perruca y sota barba.)
Torni l' oncle á la rahó
y no busquém més tragedia.
Això ha estat una comedia
sols de la meva invenció.
ONC. El meu nebot!
NEB. Si en vritat.
En Pelegrí estrafalari
y don Jordi l' anticuari,
el don Brauli y l' Ofegat,
que, sens pensar que l' apeni,
m' he presentat eloqüent
per ferli admirá 'l talent
del autor de més ingeni.
ONC. Qué dius ara?
DID. ¿Ho vol més clá?
ONC. Donchs ets gran actor!
DID. De sobras!
NEB. Tot això qu' he fet, son obras
del Teatre Catalá.
ONC. El teu parlar m' encaparra.
NEB. Els tipos qu' ha vist vosté
son tipos del gran Solé.

DID. Comedias del gran Pitarra!
ONC. ¿Son comedias?
NEB. De las bonas,
com també ho sont ab rahó
«La sabateta al balcó»
«Las modas», «Las papallonas»,
«Batalla de Reynas».
DID. Si.
«Las carbassas de Montroig»
NEB. «Lo comte l' Arnau»
DID. «Lo boig
de las campenillas», y...
NEB. «La hiedra de la masía»,
ONC. Castellana?
NEB. Castellana.
DID. «La Venjansa de la Tana»
NEB. Y «La novicia».
DID. «Ous del día»
«A macha martillo».
ONC. Bueno.
NEB. «El Conceller y el monarca»
ONC. Aquest autor tot ho abarca.
NEB. «Se dice» «El cercado ageno»
ONC. ¿Tot aixó es d' un autor sol?
NEB. «La dona d' aygua»
(El didot fá que sí ab el cap.)
DID. A remesas!
«Los héroes y las grandesas»
«Los pescadors de Sant Pol».
«La dona y la bailarina»
NEB. «Lo rústich Bertoldo».
ONC. ¿Encara
n' hi ha mes?
NEB. «Dotsena de frare»
«Nits de lluna».
DID. Oh! y no atina
ab «La rambla de las flors»,
«Lo Veguer de Vich».
ONC. Friolera!
DID. Y afeixeige «La vaquera
de la piga rossa» y dos
parodías que li diré
per final ab titols bons:
«Lo Castell dels tres dragons»
y «La Butifarra de
la llibertat».

NEB. Y' altres mil,
per més qu' ho cregui ilusori,
que forman el repertori
complert y de rich estil.

ONC. Ara comprench el parlat
de frases que no entenía.

DID. Eran titols que ab porfía
nosaltres dos hem glosat.

ONC. ¿Mes quina rahó os ha dut
per obrá ab tanta caulela?

NEB. Perque abonant la sarsuela
vosté, fora mal rebut;
demostrantli à la vegada
que l' art que cultivo jo,
es cent mil voltas milló
que l'art que á vosté li agrada.

ONC. Confesso que tens talent
y 'm dono per orgullós
de veure 't tant estudiós,
per sé admirat de la gent.

NEB. Donchs volent estrenya 'ls llassos
de la nostre vocació,
li demano protecció.

ONC. Si, nebot, vina als meus brassos!
(*S' abrassan ab entusiasma.*)

NEB. (*Al públich.*)
Si la obreta no desbarra
y á vostés els ha agradat,
aplaudeixin de bon grat,
no als autors, sí á n' en **PITARRA.**

PROU

Atvertencias

Tots els versos que van ab «comillas» perteneixen á las obras d' en Pitarra: procuris dirlos ab entonació propia del tipo.

Els tituls de las obras que van glossadas en els parlats, també s' han de dir marcadament.

Pe 'ls cambis de vestit, pot seguirse la següent norma:

ESCENA I. Traje d' americana tancada: sabatas negras: sense pel á la cara.

ESCENA VI. **D. Jordi**.-Levita llarga y antiga: ermilla de rams: pantalón clar: cabells á la romana: barret de mitja copa: ulleras.

ESCENA VII. **Pelegri**.-Pantalón de vellut; gech curt: tapabocas y catxutxa: sense pel á la cara.

ESCENA XII. **Brauli**.-Bata llarga y cordada casquet: bigoti y lutxana.

Cambi en escena.-**Ofegat**.-Samarreta á cuadros vermells: mocador blau al coll: pantalón xocolate y botas d' aygua: perruca un poch calva: sotabarba.

La combinació dels trajes, es el principal efecte de l' obra: l' actor ha de procurar tenirho tot apunt y ferse ajudar per una persona *que no li posi res*, pero que li presenti las pessas una per una y aparti las que 's treu per que no destorbin.

La samarreta del **Ofegat**, la pot dur desde la primera surtida.

Quant surt del personatje **Brauli**, ja te d' anar vestit á sota del **Ofegat**, la bata li tapa tot.

Tret el bigoti, li queda la lutxana,

Tinguis en compte que per anar depressa no hi ha com vestirse apoch apoch.

Colecció Teatral

Obra 1.ª	**Las desgracias del Tenorio** Comedia sense dama. (4 homes.) . .	1	Ral.
Obra 2.ª	**Turróns y Neulas** Comedia sense dama. (6 homes.) . .	1	«
Obra 3.ª	**¡Sereno... las vinticuatre!** Comedia sense dama. (pot ferse ab 2 homes, ab 3 homes, ab 4 homes y ab 5 homes	1	«
Obra 4.ª	**La Professó de Corpus** Comedia sense dama. (4 homes.) . .	1	«
Obra 5.ª	**Sogras á la graella** Comedia sense dama. (4 homes.) . .	1	«
Obra 6.ª	**Las Estatuas del Tenorio** *Segona part de Las desgracias del Tenorio.* Comedia sense dama. (5 homes.) . .	1	«
Obra 7.ª	**Pitarra** Comedia sense dama (3 homes.) . .	2	«

Aquesta COLECCIÓ constará de 12 Comedias sense dama y de facil representació.

PROXIMAMENT SORTIRÁN

L' Escaleta del Infern

Dos com se negan

DE VENDA

CARRER PETRITXOL, 2.
Imprempta

CARRER SANT PAU, 21
Llibrería

BARCELONA